

Sygn. akt I ACa 522/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 listopada 2023 roku

Sąd Apelacyjny w L. I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący Sędzia Krzysztof Niezgoda

po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 2023 roku w L.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa J. M.

przeciwko (...) w W.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego w R.
z dnia 12 lipca 2022 roku, sygn. akt (...)

oddala apelację;

nie obciąża powódki kosztami procesu poniesionymi przez pozwanego;

przejmuje na rachunek Skarbu Państwa nieuiszczoną opłatę od apelacji.

Sygn. akt I ACa 522/23

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w R. wyrokiem wydanym dnia 12 lipca 2022 roku (sygn. akt (...)): oddalił powództwo J. M. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego (pkt I.) oraz nie obciążył powódki kosztami procesu poniesionymi przez stronę pozwaną (pkt II.).

W toku rozpoznania sprawy Sąd pierwszej instancji ustalił, że w dniu 11 października 2007 roku J. M. zawarła z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bankiem S.A. z siedzibą w W. umowę kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...), której przedmiotem było udzielenie kredytu na kwotę 129 950 złotych. W dniu 15 stycznia 2008 roku J. M. zawarła z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w W. aneks nr (...) do umowy kredytu, a w dniu 15 października 2008 roku aneks nr (...). W związku z zaleganiem przez powódkę ze spłatą należności wynikającej z tego zobowiązania Bank wypowiedział umowę kredytu w dniu 10 lutego 2012 roku. W dniu 22 maja 2012 roku Bank wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr (...) przeciwko dłużnikowi J. M.. Następnie postanowieniem z dnia 27 sierpnia 2013 roku o sygn. akt (...) Sąd Rejonowy w K. nadał klauzulę wykonalności wskazanemu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu przeciwko powódce.

W dniu 4 stycznia 2013 roku doszło do połączenia Banku (...) we W. z (...) Bank S.A. w W.. Bank (...) S.A. we W., będąc spółką przejmującą, stał się podmiotem wszystkich praw i obowiązków spółki przejmowanej (...) Bank S.A. w W..

W dniu 16 grudnia 2014 roku Bank (...) z siedzibą we W. zawarł z (...) we W. umowę o przelew wierzytelności. Na jej podstawie wierzyciel – Bank (...) we W. przeniósł na rzecz (...) we W. wierzytelność względem J. M., wynikającą z umowy nr (...) o kredyt na cele mieszkaniowe.

Postanowieniem z dnia 28 stycznia 2015 roku Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Ś. R. Ś. umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko pozwanej o sygn. akt (...) z wniosku wierzyciela Banku (...) S.A. Zespołu Windykacji (...) w P..

W pozwie z dnia 15 listopada 2016 roku (...) we W. domagał się wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym i orzeczenie, aby J. M. zapłaciła na rzecz (...) kwotę 191 248,58 złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty.

Sąd Okręgowy w R. w dniu 30 grudnia 2016 roku wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawie o sygn. akt (...) w którym zasądził od dłużnika J. M. na rzecz (...) we W. kwotę 191 248,58 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 9 listopada 2016 roku oraz kwotę 7 807 złotych tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 5 417 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2017 roku Sąd Okręgowy w R. odrzucił sprzeciw pozwanej J. M. od nakazu zapłaty z dnia 30 grudnia 2016 roku w sprawie o sygn. akt (...). Postanowieniem z dnia 19 września 2017 roku Sąd Okręgowy w R. odrzucił zażalenie pozwanej na postanowienie z dnia 19 kwietnia 2017 roku.

Postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2018 roku wydanym w sprawie (...) Sąd Apelacyjny w L. oddalił zażalenie pozwanej na postanowienie Sądu Okręgowego w R. z dnia 19 września 2017 roku.

W dniu 11 września 2018 roku Sąd Okręgowy w R. nadał klauzulę wykonalności nakazowi zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 30 grudnia 2016 roku w sprawie o sygn. akt (...).

Postanowieniami z dnia 22 lutego 2021 roku, 26 lipca 2021 roku i 8 lutego 2022 roku wydanymi w sprawie (...) Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Z. P. P. przystępował do opisu i oszacowania nieruchomości J. M., położonej w miejscowości G., gm. P., dla której Sąd Rejonowy w Z. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...).

W oparciu o ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy ocenił powództwo oparte o przepis art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c., jako niezasadne.

Powództwo opozycyjne skierowane przeciwko prawomocnemu orzeczeniu sądu nie może naruszać powagi rzeczy osądzonej, w związku z czym co do zasady może być ono oparte jedynie na zdarzeniach, które nastąpiły po powstaniu tytułu egzekucyjnego (zamknięciu rozprawy), wskutek których zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane. Prekluzyjny skutek prawomocności orzeczenia i powagi rzeczy osądzonej obejmuje okoliczności i zarzuty, które istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy, lecz strona skutecznie ich nie przytoczyła. Nie ma przy tym znaczenia, czy ponosiła winę w zaniechaniu skutecznego podniesienia właściwych zarzutów i okoliczności. Przedmiotem rozpoznania w sprawie zainicjowanej powództwem opozycyjnym nie mogą być zdarzenia istniejące przed powstaniem tytułu korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, prowadziłoby to bowiem do zanegowania tej powagi i zakwestionowania prawomocnych orzeczeń. Co do zasady zaś powództwo opozycyjne nie może prowadzić do ponownego merytorycznego rozpoznania prawomocnie rozstrzygniętej sprawy ani służyć sanowaniu uchybień strony, która we właściwym czasie nie wystąpiła ze stosownym zarzutem, lub korygowaniu błędów sądu orzekającego, który zarzut taki przeoczył (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2022 roku, I CSK 610/22, LEX nr 3357619).

W niniejszej sprawie bezspornym jest, że powódka w dniu 11 października 2007 roku zaciągnęła kredyt na cele mieszkaniowe (...) nr (...) z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bankiem S.A. z siedzibą w W.. Z tytułu zaciągniętego kredytu, wobec niespłacenia przez kredytobiorczynię zadłużenia i wypowiedzenia umowy kredytowej

Bank wystawił przeciwko J. M. bankowy tytuł egzekucyjny, następnie opatrzony klauzulą wykonalności przez Sąd Rejonowy w K.. Prawomocne postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał lecz również inne sądy. Następnie, na podstawie umowy cesji z dnia 16 grudnia 2014 roku wierzytelność wobec J. M. została przeniesiona na rzecz (...) we W.. W postępowaniu (...) Sąd Okręgowy w R. wydał nakaz zapłaty z dnia 30 grudnia 2016 roku, w którym zasądził od J. M. na rzecz (...) we W. kwotę 191 248,58 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 9 listopada 2016 roku oraz kwotę 7 807 złotych tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 5 417 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego, a następnie w dniu 11 września 2018 roku Sąd nadał klauzulę wykonalności temu nakazowi zapłaty.

W przedmiotowej sprawie powódka kwestionowała istnienie obowiązku stwierdzonego nakazem zapłaty i twierdziła, że roszczenie funduszu sekurytyzacyjnego z tytułu udzielonego kredytu uległo przedawnieniu wobec powódki. J. M. wskazała, że termin przedawnienia upłynął najpóźniej w dniu 23 maja 2015 roku, gdyż wobec funduszu sekurytyzacyjnego nie doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia w związku z dokonaniem czynności związanych z bankowym tytułem egzekucyjnym. Powódka podniosła również, że bankowy tytuł egzekucyjny nie jest tytułem egzekucyjnym.

Sąd Okręgowy przypomniał, że podstawą powództwa opozycyjnego z art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. mogą być jedynie takie zarzuty, których powołanie nie było możliwe w postępowaniu, w którym doszło do wydania tytułu egzekucyjnego. Trzeba przy okazji podkreślić, że przeciwko możliwości ponownego analizowania okoliczności, podlegających zbadaniu w postępowaniu rozpoznawczym, przemawia także fakt, iż orzeczenie sądowe, które stanowi podstawę tytułu wykonawczego korzysta z powagi rzeczy osądzonej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 27 września 2013 roku, I ACa 473/13).

Powódka podnosiła w niniejszym postępowaniu zarzut przedawnienia roszczenia obejmujący nakaz zapłaty z dnia 30 grudnia 2016 roku wydanego w sprawie (...). Wskazać po pierwsze należy, iż mogła skutecznie go podnosić tylko w postępowaniu upominawczym sygn. akt (...), czego nie uczyniła. Powyższy zarzut istniał bowiem już w chwili wydania nakazu zapłaty i tylko w tym postępowaniu mógł zostać skutecznie podniesiony. Nie nastąpiło żadne zdarzenie po wydaniu tytułu wykonawczego uzasadniające roszczenie powódki z art. 840 k.p.c. Nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w R. jest prawomocny z racji wyczerpania środków jego zaskarżenia i korzysta z mocy prawomocnego wyroku.

Apelację od wyroku wniosła powódka która, zaskarżając orzeczenie w zakresie pkt I., zarzuciła:

naruszenie prawa materialnego, to jest art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie w przedmiotowej sprawie, co skutkowało udzieleniem ochrony prawnej przedawnionemu roszczeniu pozwanego, w sytuacji gdy przedmiotem sprawy stanowiącej kanwę niniejszego postępowania, tj. sprawy przed Sądem Okręgowym w R. (sygn. akt (...)) było przedawnione roszczenie (...) we W., zatem Sąd ten z urzędu powinien oddalić przedmiotowe powództwo bądź skierować sprawę na rozprawę, zaś niepodniesienie niniejszego zarzutu przez pozwaną – osobę fizyczną nieposiadającą wiedzy specjalistycznej z zakresu prawa w sprzecznie od wydanego nakazu zapłaty, nie powinno rodzić dla niej jako strony słabszej względem pozwanego negatywnych skutków prawnych;

błąd w ustaleniach faktycznych polegający na niesłusznym uznaniu przez Sąd, że po uzyskaniu przez pierwotnego wierzyciela, tj. (...) Bank S.A. z siedzibą w W., tytułu egzekucyjnego, nie wystąpiło zdarzenie, wskutek którego przedmiotowe zobowiązanie wygasło, w sytuacji gdy przejęte przez pozwanego na mocy umowy cesji roszczenie co do przedmiotowej wierzytelności, z uwagi na fakt niemożności zastosowania wobec niego przerwy biegu przedawnienia wynikającego z dokonania czynności związanych z bankowym tytułem egzekucyjnym, uległo przedawnieniu najpóźniej z dniem 23 maja 2015 roku, a więc przed wydaniem przez Sąd Okręgowy w R. I Wydział Cywilny nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dniem 30 grudnia 2016 roku (sygn. akt (...));

błąd w ustaleniach faktycznych polegający na niesłusznym uznaniu przez Sąd, że po powstaniu tytułu egzekucyjnego przysługującego (...) we W. nie wystąpiło zdarzeniem wskutek którego zobowiązanie powódki nie mogło być egzekwowane, w sytuacji gdy po wydaniu przez Sąd Okręgowy w R. I Wydział Cywilny nakazu zapłaty w postępowaniu

upominawczym z dnia 30 grudnia 2016 roku (sygn. akt (...)) na mocy ustawy nowelizującej Kodeks cywilny z dnia 13 kwietnia 2018 roku (Dz. U. z 2018 roku, poz. 1104), która weszła w życie dnia 9 lipca 2018 roku został wprowadzony art. 117 § 2⁽¹⁾ k.c. zgodnie z którym po upływie terminu przedawnienia nie można domagać się zaspokojenia roszczenia przysługującego przeciwko konsumentowi, co w rezultacie powoduje, że ma ono charakter roszczenia niezupełnego w oderwaniu od zgłoszenia bądź niezgłoszenia zarzutu przedawnienia.

W konkluzji apelacji powódka wniosła o:

zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa;

zasądzenie od pozwanego ewentualnych kosztów procesu za drugą instancję według norm przepisanych;

uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji (wniosek ewentualny).

W odpowiedzi na apelację, pozwany zastępowany przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Sąd Apelacyjny w L. zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego stanowi środek prawny przyznany dłużnikowi, zmierzający do zwalczania tytułu wykonawczego w całości, w części albo do jego ograniczenia. Wyrok pozbawiający wykonalności tytuł wykonawczy w całości uniemożliwia prowadzenie jakiegokolwiek egzekucji na podstawie takiego tytułu. Przepisy o powództwach przeciwegzekucyjnych otwierają drogę procesu cywilnego dla dłużnika i osoby trzeciej w celu obrony przed postępowaniem egzekucyjnym w wypadku, gdy postępowanie to narusza ich prawa podmiotowe. Droga ta nie przysługuje, gdy zostało naruszone tylko prawo formalne.

Powództwo opozycyjne może opierać się na tym, iż po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane (art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.). Do takich zdarzeń należy zaliczyć zjawiska i stany świata zewnętrznego oraz objawy wewnętrznego życia stron, z którymi przepisy prawa materialnego łączą wygaśnięcie zobowiązań albo które powodują niemożność egzekwowania świadczeń wynikających z tytułu egzekucyjnego (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.). W szczególności do zdarzeń polegających na wygaśnięciu zobowiązania można zaliczyć: wykonanie zobowiązania (art. 450 k.c.), świadczenie w miejsce wykonania (datio in solutum – art. 453 k.c.), trwałą i nieprzemijającą niemożliwość świadczenia, będącą skutkiem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności (art. 475 k.c.), potrącenie (art. 498 k.c.), odnowienie (art. 506 k.c.), zwolnienie dłużnika z długu przez wierzyciela (art. 508 k.c.), zmianę wierzyciela (art. 509 k.c.), wydanie wyroku na korzyść jednego z dłużników solidarnych w następstwie uwzględnienia zarzutu wspólnego wszystkim dłużnikom solidarnym (art. 375 § 2 k.c.) oraz wejście w życie nowych przepisów prawa, jeżeli nowy przepis stwierdza wygaśnięcie wcześniej ustalonego zobowiązania. Z kolei do zdarzeń polegających na niemożności egzekwowania świadczenia można zaliczyć: przedawnienie roszczenia (art. 117 k.c.), przemijającą niemożliwość świadczenia, odroczenie spełnienia zobowiązania przez wierzyciela, rozłożenie spłaty świadczenia na raty, prawo zatrzymania rzeczy do chwili zaspokojenia lub zabezpieczenia przysługujących dłużnikowi roszczeń, uprawomocnienie się wyroku w procesie petytoryjnym.

Powódka w niniejszym postępowaniu, powołuje się na zarzut przedawnienia roszczenia dochodzonego przez (...) we W. w sprawie przed Sądem Okręgowym w R. o sygn. akt (...) twierdząc, że termin przedawnienia upłynął najpóźniej w dniu 23 maja 2015 roku, gdyż wobec funduszu sekurytyzacyjnego nie doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia w związku z dokonaniem czynności związanych z bankowym tytułem egzekucyjnym.

Przypomnieć należy, że pozew wniesiony przez (...) we W. przeciwko J. M. wniesiony dnia 15 listopada 2016 roku obejmował żądanie zapłaty kwoty 191 248,58 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie z tytułu

niewykonania przez pozwaną umowy kredytu na cele mieszkaniowe zawartej z (...) Bank S.A. w W. (sygn. akt (...)). Umowa ta została wypowiedziana pozwanej pismem z dnia 10 lutego 2012 roku wobec zaprzestania regulowania zobowiązania wynikającego z umowy. (...) Bank S.A. w W. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny, który po nadaniu mu klauzuli wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w K. z dnia 27 sierpnia 2013 roku, stanowił podstawę do wszczęcia egzekucji przez Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Ś.. Egzekucja ta została umorzona postanowieniem Komornika sądowego z dnia 28 stycznia 2015 roku (art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c.). Zarazem przedmiotowa wierzytelność w dniu 16 grudnia 2014 roku została zbyta przez (...) Bank S.A. w W. na rzecz (...) we W..

W postępowaniu o sygn. akt (...) Sąd Okręgowy w R. nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym uwzględnił w całości powództwo. Pozwana wniosła sprzeciw od nakazu zapłaty, który jednak został odrzucony postanowieniem Sądu Okręgowego w R. z dnia 19 kwietnia 2017 roku. Zażalenie pozwanej na to orzeczenie, zostało odrzucone postanowieniem Sądu Okręgowego w R. z dnia 19 września 2017 roku, a zażalenie pozwanej na ostatnie orzeczenie, zostało oddalone postanowieniem Sądu Apelacyjnego w L. z dnia 18 kwietnia 2018 roku (sygn. akt (...)).

Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że podstawą powództwa opozycyjnego z art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. mogą być jedynie takie zarzuty, których powołanie nie było możliwe w postępowaniu, w którym doszło do wydania tytułu egzekucyjnego. Trzeba przy okazji podkreślić, że przeciwko możliwości ponownego analizowania okoliczności, podlegających zbadaniu w postępowaniu rozpoznawczym, przemawia także fakt, iż orzeczenie sądowe, które stanowi podstawę tytułu wykonawczego korzysta z powagi rzeczy osądzonej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 27 września 2013 roku, I ACa 473/13).

Powódka podnosiła w niniejszym postępowaniu zarzut przedawnienia roszczenia obejmujący nakaz zapłaty z dnia 30 grudnia 2016 roku wydanego w sprawie (...). Wskazać po pierwsze należy, iż mogła skutecznie go podnosić tylko w postępowaniu upominawczym sygn. akt (...), czego nie uczyniła. Powyższy zarzut istniał bowiem już w chwili wydania nakazu zapłaty i tylko w tym postępowaniu mógł zostać skutecznie podniesiony. Nie nastąpiło żadne zdarzenie po wydaniu tytułu wykonawczego uzasadniające roszczenie powódki z art. 840 k.p.c. Nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w R. jest prawomocny z racji wyczerpania środków jego zaskarżenia i korzysta z mocy prawomocnego wyroku.

Do nakazów zapłaty (art. 353⁽²⁾ k.p.c. i art. 494 § 2 k.p.c.) znajdują bowiem bezpośrednie zastosowanie przepisy o wyrokach w zakresie prawomocności i mocy wiążącej (art. 365 § 1 i 2 k.p.c.) oraz powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.) (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2010 roku, I CZ 63/10 i z dnia 7 czerwca 2013 roku, I CSK 644/12). Prekluzyjny skutek prawomocności i powagi rzeczy osądzonej obejmuje okoliczności i zarzuty, które istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy, lecz strona skutecznie ich nie przytoczyła. Odrzucenie sprzeciwu od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 30 grudnia 2016 roku, co nastąpiło postanowieniem Sądu Okręgowego w R. z dnia 19 kwietnia 2017 roku i ostateczne uprawomocnienie się nakazu zapłaty wskutek oddalenia przez Sąd Apelacyjny w L. postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2018 roku zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego w R. z dnia 19 września 2017 roku o odrzuceniu jej zażalenia na postanowienie z dnia 19 kwietnia 2017 roku, spowodowało, że nakaz zapłaty z dnia 30 grudnia 2016 roku zyskał walor prawomocności i objęty jest powagą rzeczy osądzonej (art. 365 § 1 k.p.c., art. 366 k.p.c. w zw. z art. 353⁽²⁾ k.p.c.) (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z dnia 23 października 1954 roku, I CO 41/54, OSN 1956, nr 1, poz. 3 oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 1954 roku, II CO 26/54, OSN 1955, nr 2, poz. 30; z dnia 21 lipca 2010 roku, III CZP 477/10, OSNC 2010 r, nr 2, poz. 165; z dnia 2 lutego 2011 roku, III CZP 128/10, OSNC 2011, nr 10, poz. 108; z dnia 23 maja 2012 roku, III CZP 16/12, OSNC 2012, nr 11, poz. 129).

Ponieważ podstawą powództwa opozycyjnego mogą być jedynie takie zarzuty, których powołanie nie było możliwe w postępowaniu, w którym doszło do wydania tytułu egzekucyjnego, jego podstawą nie mogą być zarzuty skierowane przeciwko orzeczeniu, zmierzające do zmiany jego treści. W konsekwencji przedmiotem rozpoznania w sprawie zainicjowanej powództwem opozycyjnym nie mogą być zdarzenia istniejące przed powstaniem tytułu korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, prowadziłyby to bowiem do zanegowania tej powagi i zakwestionowania prawomocnych orzeczeń. Co do zasady powództwo opozycyjne nie może bowiem prowadzić do ponownego merytorycznego

rozpoznania prawomocnie rozstrzygniętej sprawy ani służyć sanowaniu uchybień strony, która we właściwym czasie nie wystąpiła ze stosownym zarzutem lub korygowaniu ewentualnych błędów sądu orzekającego, który zarzut taki przeoczył (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2022 roku, I CSK 610/22, LEX nr 3357619). Badanie w trybie art. 840 k.p.c. sprawy prawomocnie zakończonej, nie może prowadzić do jej ponownego merytorycznego rozpoznania i dlatego z tych przyczyn nie jest dopuszczalna zmiana uprzednio wydanego prawomocnego orzeczenia wydanego przez sąd powszechny.

Bezasadny był podniesiony przez powódkę zarzut nadużycia prawa podmiotowego. Klauzula generalna niedopuszczalności czynienia ze swego prawa użytku sprzecznego z zasadami współżycia społecznego ma na celu zapobieganie stosowaniu prawa w sposób prowadzący do skutków nieetycznych lub rozmiągających się w sposób zasadniczy z celem danej regulacji prawnej. Co do zasady przepis art. 5 k.c. nie może stanowić odpowiedniej, skutecznej podstawy pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, w szczególności przepis ten nie może być zatem samodzielną podstawą powództwa opozycyjnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2018 roku, II CSK 83/18 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2019 roku, V CSK 353/18). W prawdzie w wyjątkowych i szczególnych okolicznościach dopuszczono pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego ze względu na nadużycie prawa np. z uwagi na nadzwyczaj godne potępienia zachowanie wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2018 roku, II CSK 539/17 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2018 roku, II CSK 664/17), choć wówczas konsekwentnie przyjmuje się, że dotyczy także tytułów wykonawczych będących orzeczeniami sądowymi, o ile stwierdzenie stanu nadużycia prawa ma charakter następczy wobec sytuacji zamkniętej prekluzją związaną z prawomocnością materialną orzeczenia, jednak w niniejszej sprawie takie szczególne okoliczności nie zachodzą. Jako nadużycia prawa nie powinno się postrzegać wniosku o złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji przez wierzyciela dysponującego pochodzącym od sądu powszechnego tytułem wykonawczym stanowiącym prawomocne orzeczenie, zwłaszcza że ciężący na powódce dług nie został spłacony (pożądana regułą jest wykonanie zobowiązania przez spełnienie świadczenia), a zatem wierzyciel mógł wszczęć egzekucję, aby uzyskać zaspokojenie swoich wierzytelności w pełnym zakresie.

W tej sytuacji zarzuty apelacji kwestionujące brak uwzględnienia przez Sąd Okręgowy klauzuli generalnej z art. 5 k.c. należało uznać za nieuzasadnione i pozbawione jakichkolwiek podstaw.

Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. powiązany z brakiem wszechstronnego rozważenia okoliczności stanu faktycznego obowiązującego w sprawie, objawiającym się pominięciem faktu, że w przedmiotowej sprawie zobowiązanie pozwanego nie może być egzekwowane, gdyż z uwagi na nowelizację art. 117 k.c. dochodzone przez pozwanego roszczenie pozostaje obecnie w sprzeczności z art. 5 k.c.

Ocena czy ustalony stan faktyczny powinien zostać uznany za usprawiedliwiający oddalenie powództwa w oparciu o zasady współżycia społecznego stanowi proces subsumpcji, czyli zastosowania prawa materialnego do ustalonych w sprawie okoliczności faktycznych, nie stanowi zaś elementu ustaleń faktycznych i związanych z tymi ustaleniami domniemań bądź oceny mocy i wiarygodności dowodów. Zarzut odnosi się i co najwyżej może być rozpatrywany na płaszczyźnie naruszenia przepisów prawa materialnego. Wskazać należy, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia zasad swobodnej oceny dowodów wymaga od strony odwołującej się do niego, aby wykazała, w odniesieniu do zindywidualizowanych dowodów, na czym polegała w odniesieniu do nich nieprawidłowość postępowania sądu w zakresie tej oceny i opartych na niej ustaleń. W szczególności dlaczego przeprowadzonej przez sąd oceny nie da się pogodzić z zasadami logicznego rozumowania, jak też regułami doświadczenia życiowego. Nie jest wystarczającym dla uznania tego zarzutu za trafny, aby strona przeciwstawiła ocenie i ustaleniom faktycznym sądu własnej wersji tychże. W takiej sytuacji bowiem polemika z nimi musiałaby zostać uznana za dowolną, nie uwzględniającą, że swobodna ocena dowodów przynależy do podstawowych elementów składających się na jurysdykcyjną kompetencję sądu.

Nie można także zgodzić, aby przesłanką pobawieniem tytułu wykonawczego wykonalności z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. powinno być (już po powstaniu tytułu wykonawczego) zmiana przepisów w kontekście zarzutu przedawnienia (w aktualnie obowiązującym stanie prawnym sąd bierze przedawnienie pod uwagę z urzędu w sprawach przeciwko

konsumentowi, a nie na zarzut) i dlatego tytuł wykonawczy zwalczany obecnie przez stronę powodową w ogóle by nie powstał, gdyż roszczenie było przedawnione.

Okoliczność przedawnienia roszczenia nie podlegają badaniu przez sąd rozpoznający sprawę o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności stanowiącego orzeczenie sądowe, gdyż dotyczy to jego merytorycznych kwestii.

Przepis art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. został znowelizowany ustawą z 4 lipca 2019 roku o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 roku, poz. 1469), a więc już po dodaniu do systemu prawa cywilnego art. 117 § 1 pkt 2¹ k.c., otrzymując brzmienie: „po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne, a także na zarzucie potrącenia”.

Jeśli zatem intencją ustawodawcy byłoby, aby powództwo opozycyjne oprzeć można było również na przedawnieniu roszczenia, to taki zapis niewątpliwie znalazłby się w treści powołanego przepisu, a skoro takiego rozwiązania nie wprowadzono, błędny jest wniosek, aby pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności można domagać się również w oparciu o taki właśnie zarzut.

Do odmiennych wyników interpretacji art. 117 § 1 pkt 2⁽¹⁾ k.c. nie może prowadzić analiza przepisów intertemporalnych (art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2018 roku, poz. 1104), gdyż skutkiem takiego przedawnienia objęte są wyłącznie roszczenia, w których nie podniesiono zarzutu przedawnienia. Także z wykładni historycznej (Druk sejmowy nr 2216 – Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw) nie wynika, aby celem zamiarem ustawodawcy było objęcie takim skutkiem roszczeń już przedawnionych przed wejściem w życie ustawy (9 lipca 2018 roku), a które zostały stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądowym, gdyż rozwiązanie takie rażąco naruszałoby fundamentalne reguły o powadze i niewzruszalności spraw prawomocnie ukończonych.

Przyjęcie, za apelującą, odmiennego rozumienia przejściowego stosowania art. 117 § 2¹ k.c., prowadziło do nieakceptowalnych skutków prawnych, gdyż stwarzałoby pole do rozważań niemożności dochodzenia roszczeń i to stwierdzonych prawomocnymi orzeczeniami sądów powszechnych, w których konsument nie podniósł zarzutu przedawnienia, niejednokrotnie pochodzących z odległych okresów. Ewidentnie kłóciłoby się to z podstawowymi regułami pewności obrotu prawnego, a zwłaszcza nie przypisywania ustawom mocy wstecznej (art. 3 k.c.).

W konsekwencji apelacja powódki okazała się niezasadna, dlatego też na podstawie art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu (pkt I. sentencji wyroku).

Motywuując rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu, na wstępie należy uczynić porządkową uwagę, że ogólną regułą w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu określoną w przepisie art. 98 § 1 k.p.c. jest odpowiedzialność za jego globalny wynik. Dlatego strona przegrywająca proces, obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie, koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw oraz celowej obrony. Jednym z wyjątków wynikającym z art. 102 k.p.c. jest zasada słuszności, której zastosowanie powinno dotyczyć szczególnie uzasadnionych wypadków i która oczywiście nie powinna być stosowana w każdej typowej sprawie, jest bowiem wyjątkiem od powszechnej reguły odpowiedzialności za wynik procesu. Takie sformułowanie wprawdzie nie jest klauzulą generalną, jednak opiera się na zwrocie niedookreślonym, który może odsyłać również do argumentów natury aksjologicznej. Regulacja ta znajdzie zastosowanie w wyjątkowych sytuacjach, gdy z uwagi na okoliczności konkretnej sprawy, oparcie rozstrzygnięcia na zasadach ogólnych postępowania cywilnego dotyczących zwrotu kosztu procesu byłoby nieuzasadnione, ma ona charakter dyskrecjonalny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2013 roku, III CZ 75/12, Lex 1353220). Dodatkowo związane z przebiegiem postępowania okoliczności takie jak charakter zgłoszonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia, przedawnienie roszczenia oraz leżące poza procesem, takie jak sytuacja majątkowa i życiowa strony, mają wpływ na stosowanie reguły słuszności, ale

ocena czy takie wypadki rzeczywiście wystąpiły w konkretnej sprawie należy do sądu, który dokonuje jej w oparciu o całokształt okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2013 roku, V CZ 124/12, Lex 1341727).

Zastosowanie normy prawnej wynikającej z przepisu art. 102 k.p.c. należy do tzw. prawa sędziowskiego w pierwszej kolejności kierowanego do sądu pierwszej instancji, który takie rozstrzygnięcie zamieścił w sentencji zaskarżonego wyroku i nie zostało ono zakwestionowane przez strony procesu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2012 roku, V CZ 26/12, Legalis 544692; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2011 roku, II PZ 1/11, Legalis 483430). W okolicznościach rozpoznawanej sprawy Sąd Apelacyjny nie dopatrzył się potrzeby modyfikacji stosowania wyjątku określonego w art. 102 k.p.c.

Oddalenie powództwa z uwagi na uznanie, że nie zachodzą przesłanki do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego wobec następczego zdarzenia (poza pierwotnym postępowaniem rozpoznawczym) jest rozstrzygnięciem merytorycznym i w zasadzie jednym z typowych. Natomiast o nieobciążaniu strony przegrywającej kosztami procesu, sąd orzeka na podstawie okoliczności konkretnej sprawy zasługujących na miano wyjątkowych, nie może więc automatycznie uzasadniać zastosowania dobrodziejstwa nieobciążania strony przegrywającej kosztami procesu.

Niekwestionowaną w sprawie okolicznością (choćby poprzez zwolnienie od ponoszenia kosztów sądowych) jest trudna sytuacja osobista powódki, która swoją rodzinę (mąż i dwójka dzieci) utrzymuje z zasiłku rodzinnego oraz świadczeń wychowawczych, nie może w pełni oczekiwać pomocy finansowej od męża, który jest skazany na odbywanie kary pozbawienia wolności (ostatnio uzyskał przerwę w jej odbywaniu z uwagi na potrzebę wsparcia rodziny). Zarówno ona, jak i jej mąż są osobami z niepełnosprawnościami.

W takiej sytuacji obciążenie powódki kosztami niniejszego procesu, pozostawałoby w sprzeczności z powszechnym odczuciem sprawiedliwości (pkt II. wyroku).

Nieuiszczoną opłatę od apelacji powódki Sąd Apelacyjny przejął zaś na rachunek Skarbu Państwa na zasadzie art. 113 ust. 1 (a contrario) ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity Dz. U. 2020, poz. 755) w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 2 k.p.c. (pkt III. wyroku).

Z tych wszystkich względów i na podstawie powołanych przepisów Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji wyroku.